

РЕЦЕНЗИЯ

От: доц. д-р Олег Йорданов Димов, научна специалност “Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност”, катедра “Финансов контрол” на УНСС

Относно: присъждане на образователна и научна степен „доктор” по научната специалност “Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност”.

Автор на дисертационния труд: ЙОНИДА БЕКТЕШИ
Научен ръководител- доц.д-р Красимир Йорданов.

Тема на дисертационния труд: УСЪВЪРШЕНСТВАНЕ МОДЕЛА НА ВЪТРЕШЕН ОДИТ В ПУБЛИЧНИЯ СЕКТОР В РЕПУБЛИКА АЛБАНИЯ”

Основание за представяне на рецензията: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № .2613./11.10.2023 Г. на Ректора на УНСС.

1. Информация за дисертанта

• Дисертантът е зачислен в докторантура на основание Заповед № ..3249./30.12.2019.г. на Ректора на УНСС по научна специалност „Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност“ /Финансов контрол/ към катедра „Финансов контрол“. Той се е обучавал по докторска програма към катедра “Финансов контрол” на УНСС. Обучението е осъществено в редовна форма в рамките на периода определен в докторската програма.

• Със Заповед на зам. ректора по НИД срока на докторантура на дисертантът е удължен с 1 /една/ година.

- Дисертантът ЙОНИДА БЕКТЕШИ има придобита образователно-квалификационна степен магистър;

- Маг ЙОНИДА БЕКТЕШИ изпълнила успешно своя индивидуален план като докторант и е положил успешно всички докторантски изпити. Тя има 4 публикации, свързани с темата на дисертационния труд.

През времето на обучението в докторската програма тя се отнасяла с чувство на отговорност, коректност към обучението.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Дисертационният труд е в обем от 318 страници, включващ: увод; съдържание; три глави; заключение; библиографска справка на използваната литература и три приложения. Направени са ..бележки под линия. Библиографската справка съдържа 9 заглавия на български, и 234 на английски албански и др. езици, нормативни актове и 11 интернет източници. Работата съдържа 37 таблици, 34 графики, 14 фигури.

В структурно отношение дисертационния труд се състои от увод, използвани съкращения, съдържание, изложение в три глави, заключение и библиография. В структурата на всяка глава са обособени параграфи, означени с арабски цифри и подзаглавия. Структурата на работата е логична и последователна. Главите са съразмерни и пропорционални.

Актуалността на темата се доказва от следното :

1. До момента няма направено проучване в Албания .То е единствено, което изследва бюджетните институции в централната правителство и местната администрация.
2. Липса на унифицирани индикатори за оценка на ефективността на вътрешния одит в публичния сектор в Република Албания.

Обект на изследване в дисертационния труд е оценката на ефективността на дейността по вътрешен одит в публичния сектор на Република Албания и подобренията, които могат да бъдат направени в настоящия модел на вътрешен одит.

Предмет на изследването са основните показатели за постигане на ефективност и усъвършенстване на модела на дейност на вътрешния одит в организациите от публичния сектор

Целта на дисертационния труд е да се предложат насоки за оценка и усъвършенстване на модела на вътрешен одит в публичния сектор на Албания „

Посочената цел е декомпозирана в следните задачи:

. . :

- Систематичен и критичен преглед на основната правна рамка, която регламентира дейността на вътрешния одит в публичния сектор.
- Проучване характеристиките и дейността на вътрешните одитори.
- Разбиране за това как ефективността на вътрешния и външния одит се възприема от ключовите участници в процеса на одит в Албания;
- Оценка и анализ на перспективите за развитие пред вътрешния одит и очакваното ниво на квалификация от лицата, които го извършват в публичния сектор.
- Анализ на това как се възприема въздействието на вътрешните одитори върху ефективността на вътрешния одит.
- Насоки за усъвършенстване на вътрешния одит в публичния сектор според съвременните разбирания за неговата роля, място и функции според очакванията на заинтересованите страни за ползи;

- .

Основна научноизследователска теза на дисертацията е „,че няма една методология за определяне на ефективността на вътрешния одит в публичния сектор. В повечето случаи това е предопределено от очакванията на заинтересованите страни»

Повдигнати следните *хипотези*:

- **X1:** Съществува положителна връзка между компетентността на вътрешните одитори и ефективността на вътрешния одит.
- **X2:** Независимостта на вътрешния одит има положително въздействие върху ефективността на вътрешния одит.
- **X3:** Съществува положителна връзка между качеството на вътрешния одит и ефективността на вътрешния одит.
- **X4:** Има положителна връзка между подкрепата на управлението и ефективността на вътрешния одит.
- **X5:** Сътрудничеството с външния одитор има положителен ефект върху ефективността на вътрешния одит.
- **X6:** Съществува положителна връзка между Одитния комитет и ефективността на вътрешния одит.
- **X7:** Основаните на риска дейности по вътрешен одит имат положителен ефект върху ефективността на вътрешния одит.

С оглед на дефинираните предмет, обект, цел и хипотеза на изследването, структурата на дисертационния труд е изградена от следните части:

В ГЛАВА ПЪРВА ТЕОРЕТИЧНО ОСНОВНИ И РАЗВИТИЕ НА ВЪТРЕШНИЯ ОДИТ В ПУБЛИЧНИЯ СЕКТОР В РЕПУБЛИКА

АЛБАНИЯ.е направен :

- Анализ на вътрешния одит в публичния сектор на Република Албания;
- Характеристика на вътрешния одит в публичния сектор в Република Албания;
- Търсенето за одит.
- Теории и х-ипотези за обяснение на ролята на одита;
- Обхватът на вътрешния одит в публичния сектор на Република

Албания...;

-Централното правителство и местната администрация като предмет на изследване;

-Роли и отговорности на структурите, свързани с вътрешния одит в публичния сектор в Албания;

-Сравнително проучване: Вътрешен одит в публичния сектор в Албания и България

В ГЛАВА ВТОРА се разглеждат Оценка на ефективността на вътрешния одит в публичния сектор в Република Албания.

Формулиран е Концептуалният модел за оценка на вътрешния одит в публичния сектор .Определени са следните фактори :

ФАКТОР 1: Ефективност на вътрешния одит;

2.3. ФАКТОР 2: Компетентност на вътрешни одитори;

2.4. ФАКТОР 3: Независимост на вътрешния одит

2.5. ФАКТОР 4: Качество на вътрешния одит

2.6. ФАКТОР 5: Управленска подкрепа за вътрешен одит;

2.7. ФАКТОР 6: Връзка между вътрешния и външния одит

2.8. ФАКТОР 7: Връзка с Одитния комитет

2.9. ФАКТОР 8: Одит, базиран на риска.

В тази глава е направено проучване на факторите, които влияят върху ефективността на вътрешния одит в публичния сектор в Република Албания. Въз основа на тези фактори е изграден концептуалният модел, върху който се базира настоящото изследване

В ГЛАВА ТРЕТА Конкретна изследвания приложение на методиката за оценка на ефективността на вътрешен одит.Тук са *направени всички анализи на одитния модел, изграден от автора във втората глава. С помощта на програмата SPSS се направиха анализи и тестове., доказващи тезата на автора. Дадени са необходимите указания за подобряване на модела за вътрешен одит.*

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Авторът на дисертационния труд приема че е постигнал следните приноси:

1. Създаден е модел за оценка на ефективността на вътрешния одит в публичния сектор и са предложени примерни основни индикатори за вътрешен одит, които създават възможност за усъвършенстване на модела за вътрешен одит. Той също така помага да се осигури по-добра представа за бъдещите изследователи, които се стремят да развият и подобряват областта на ефективността на вътрешния одит, като им служи като ръководство.

2. Направено е обобщение на 50 автора, които са направили изследвания, свързани с различни фактори, влияещи върху ефективността на вътрешния одит. Автор, година на работа, фактори и метод на изследване са определени в таблицата. Това може да бъде допълнително проучено в други проучвания за ефективността на вътрешния одит.

3. По темата е направено задълбочено проучване на бюджетните институции. По-конкретно, проучването се основава на бюджетните институции на централното и местното правителство в Република Албания и е направено сравнение въз основа на отговорите на проучването между горните два вида институции на общото държавно управление. Резултатите от проучването могат да помогнат за бъдещи изследвания.

4. Направено е проучване между вътрешния одит на Република Албания и Република България. Беше съставена таблица относно някои аспекти на вътрешния одит и след това тази таблица беше попълнена за Албания и България. Това може да послужи като база

за сравнение по отношение на вътрешния одит между двете страни.

Според рецензента приносите могат да бъдат приети.

С особена ценност е богатството от събрана и систематизирана литература по темата.

От седем независими променливи само пет от тях са статистически значими . .

В края на статистическия анализ и връзките между зависимите и независимите променливи, проучването показва, че променливата на Одитния комитет и връзката между вътрешния и външния одит от корелационния анализ се оказват статистически незначими и нямат значително влияние върху зависимите променлива.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

Дисертантът е посочил в своя автореферат като публикации шест статии,които сперед рецензента са авторски и са свързани с темата на дисертацията.

1. Бектеши, Йонида" Ролята на Вътрешния Одит в Публичния Сектор в Албания", На втората национална студентска и докторантска конференция на тема" Код дигитално икономика, образование и социални отношения, 15 Април 2022г., ВУЗФ, София, с.107-116, ISBN: 978-619-7622-30-0

2. Bekteshi, J. (2017), “ Effectiveness of Internal Audit ”, Proceedings of the Third International Conference on Education and social sciences – Challenges towards the future, Bialystok, 7 October 2017, p.75-82, ISBN: 978-9928-214-84-3

3. Bekteshi, J. (2022), “Internal Audit and Effectiveness of Covid -19 Situation Management during the Pandemic Period in Albania in Public Sector”, Proceedings of the 12th International Scientific Conference of Business Faculty on Economic Policy and EU Integration, Durres, Albania, 13-14 May 2022, f.116-124, ISBN: 978-9928-267-50-4

4. Bekteshi, J. (2022), “Importance of Internal Audit Increasing Efficiency in the public sector”, Proceedings of Конференция, Посветена на 100 Годишнината от Рождението на Проф. Тотю Тотев и Проф.Коста Пергелов- Счетоводството- Наука, Образование, Практика, София, България, 22 Ноември 2021 г., стр .247-256, ISBN: 978-619-232- 627-2

5. Bekteshi, J. (2022), “ Code of Ethics for Internal Auditors in the Public Sector ”, Scientific Journal of Natyral Science, Economics and Technical Medical Sciences Periodical, Elbasan, Albania, p.109-117, Nr.52, ISSN: 2221-5956

6. Bekteshi, J. (2022), “Function and Role of Internal Audit. Comperative Study Based On the Process, report and Value Added of the Audit”, Yearbook of Unwe, Sofie, pg.19-38, ISSN: 2534-8949.

6.Критични бележки и препоръки

По време на обсъждането на дисертационния труд в катедрата отправих множество бележки б броя ,които авторката е взела в предвид в окончателния вариант на работата , поради което сега нямам бележки.

7. Заключение

Дисертационният труд показва, че докторантката Йонида Бектеши **притежава** задълбочени теоретични знания и професионални умения по Професионално направление 3. 8. Икономика, като **демонстрира** качества и умения за самостоятелно провеждане на научни изследвания.

Поради гореизложеното, убедено давам своята *положителна оценка* за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и *предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен ‘доктор’* на Йонида Бектеши в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки; Професионално направление 3. 8. Икономика; докторска програма « „„Счетоводство, анализ и контрол““.

05.11.2023 г

София

Подпис: .....

/доц. д-р Олег Димов/

RECENZY

From: Assoc. Dr. Oleg Yordanov Dimov, speciality Accounting, Control and Analysis of Economic Activity, Financial Control Department of UNWE
Subject: Awarding of educational and scientific degree "Doctor" in the scientific speciality "Accounting, Control and Analysis of Economic Activity".

Author of the dissertation: IONIDA BEKTESCHI
Scientific supervisor Assoc. Prof. Krasimir Yordanov, PhD.
Thesis: IMPROVING THE MODEL OF INTERNAL AUDIT IN THE PUBLIC SECTOR IN THE REPUBLIC OF ALBANIA"

Grounds for presenting the review: participation in the members of the scientific jury on the defense of the dissertation work in accordance with Order No .2613./11.10.2023 of the Rector of UNWE.

1.Information about the dissertant

- The dissertate is enrolled in doctoral studies on the basis of Order No.. 3249./30.12.2019 of the Rector of UNWE in the scientific speciality Accounting, Control and Analysis of Economic Activity /Financial Control/ at the Financial Control Department. He was trained in a doctorate He has studied a PhD program at the Financial Control Department of UNWE. The training is carried out in a full-time form within the period specified in the doctoral program.
- By order of Deputy. the duration of the doctoral study of the dissertant has been extended by 1 /one/ year.
- The dissertant YONIDA BEKTESHI has acquired a master's degree;
- Mag YONIDA BEKTESHI successfully completed her individual plan as a PhD student and has successfully passed all doctoral exams.
She has 6 publications related to the topic of the dissertation.
During the training in the doctoral program, she treated with a sense of responsibility, correctness to the training.

2. General characteristics of the submitted dissertation

The dissertation work has a volume of 318 pages, including: introduction; content; three chapters; conclusion; bibliographic reference of the literature used and three appendices. They were made.. footnotes. The bibliographical reference contains 9 titles in Bulgarian, and 234 in English Albanian, etc. languages, regulations and 11 Internet sources. The work contains 37tables,34 graphs, 14 figures.

Structurally, the dissertation consists of an introduction, abbreviations used, a table of contents, a statement in three chapters, a conclusion and a bibliography. In the structure of each chapter are separate paragraphs, indicated by Arabic numerals and subheadings. The structure of the work is logical and consistent.

The topicality of the topic is evidenced by the following:

1. So far, no study has been made in Albania. It is the only one that examines the budget institutions in the central government and local administration.
2. Lack of unified indicators for assessing the effectiveness of internal audit in the public sector in the Republic of Albania.

The object of study in the dissertation is the evaluation of the effectiveness of the internal audit activity in the public sector of the Republic of Albania and the improvements that can be made to the current model of internal

The subject of the study are the main indicators for achieving efficiency and improving the internal audit activity model in public sector organizations

The aim of the dissertation is to propose guidelines for evaluating and improving the internal audit model in the public sector of Albania "

The stated objective is decomposed into the following tasks:

- Systematic and critical review of the main legal framework that regulates the activity of internal audit in the public sector.
- Study the characteristics and activities of internal auditors.
- Understanding how the effectiveness of internal and external audit is perceived by key stakeholders in the audit process in Albania;
- Assessment and analysis of the prospects for development in front of the internal audit and the expected level of qualification of the persons who perform it in the public sector.
- An analysis of how internal auditors' impact on internal audit effectiveness is perceived.
- Guidelines for improving internal audit in the public sector according to modern understandings of its role, place and functions according to stakeholders' expectations of benefits;
- .

The main research thesis of the dissertation is "that there is no single methodology for determining the effectiveness of internal audit in the public sector. In most cases, this is predetermined by the expectations of the stakeholders»

The following hypotheses were raised:

- X1: There is a positive relationship between the competence of internal auditors and the effectiveness of internal auditing.
- X2: Internal audit independence has a positive impact on internal audit effectiveness.
- X3: There is a positive relationship between internal audit quality and internal audit effectiveness.
- X4: There is a positive relationship between management support and internal audit effectiveness.
- X5: Cooperation with the external auditor has a positive effect on the effectiveness of the internal audit.
- X6: There is a positive relationship between the Audit Committee and the effectiveness of the internal audit.
- X7: Risk-based internal audit activities have a positive effect on internal audit effectiveness.

In view of the defined subject, object, goal and hypothesis of the research, the structure of the dissertation work is made up of the following parts:

IN CHAPTER ONE THEORETICALLY BASIC AND DEVELOPMENT OF INTERNAL AUDIT IN THE PUBLIC SECTOR IN THE REPUBLIC OF ALBANIA. was made:

- Analysis of the internal audit in the public sector of the Republic of Albania;
- Characteristics of internal audit in the public sector in the Republic of Albania;
- The search for an audit.
- Theories and x-hypotheses to explain the role of the audit;
- The scope of internal audit in the public sector of the Republic of Albania...;
- Central government and local administration as a subject of research;
- Roles and responsibilities of structures related to internal audit in the public sector in

Albania;

-Comparative study: Internal audit in the public sector in Albania and Bulgaria.

CHAPTER TWO deals with Evaluation of the effectiveness of the internal

public sector audit in the Republic of Albania.

The Conceptual model for evaluating the internal audit in the public sector has been

formulated. The following factors have been determined:

FACTOR 1: Effectiveness of internal audit;

2.3. FACTOR 2: Competence of internal auditors;

2.4. FACTOR 3: Independence of internal audit

2.5. FACTOR 4: Quality of internal audit

2.6. FACTOR 5: Management support for internal audit;

2.7. FACTOR 6: Relationship between internal and external audit

2.8. FACTOR 7: Relationship with the Audit Committee

2.9. FACTOR 8: Risk-based auditing.

This chapter examines the factors that influence the effectiveness of internal audit in the public sector in the Republic of Albania. Based on these factors, the conceptual model on which the present study is based was built

In CHAPTER THREE, a specific research application of the methodology for evaluating the effectiveness of an internal audit. All analyzes of the audit model built by the author in the second chapter are made here. With the help of the SPSS program, analyzes and tests were made, proving the author's thesis. Necessary guidance is given to improve the internal audit model.

4. Evaluation of scientific and scientific-applied contributions

The author of the dissertation assumes that he has achieved the following contributions:

1. A model for evaluating the effectiveness of internal audit in the public sector has been created and sample main indicators for internal audit have been proposed, which create an opportunity to improve the internal audit model. It also helps to provide better insight to future researchers who seek to develop and improve the field of internal audit effectiveness by serving as a guide.
2. A summary is made of 50 authors who have done research related to various factors influencing the effectiveness of internal audit. Author, year of work, factors and research method are defined in the table. This can be further explored in other studies on the effectiveness of internal audit.
3. An in-depth study of the budgetary institutions was carried out on the subject. More specifically, the study is based on the central and local government budget institutions in the Republic of Albania and a comparison is made based on the survey responses between the above two types of general government institutions. The results of the study can inform future research.
4. A study was made between the internal audit of the Republic of Albania and the Republic of Bulgaria. A table was drawn up on some aspects of internal audit and this table was then

completed for Albania and Bulgaria. This can serve as a baseline for internal audit comparison between the two countries.

According to the reviewer, contributions may be accepted.

Of particular value is the wealth of collected and systematized literature on the subject.

Out of seven independent variables, only five of them are statistically significant. .

At the end of the statistical analysis and the relationships between the dependent and independent variables, the study shows that the Audit Committee variable and the relationship between internal and external audit from the correlation analysis are found to be statistically insignificant and have no significant impact on the dependent variable.

5. Evaluation of dissertation publications

The dissertation student has indicated in his abstract as publications six articles which, in the reviewer's view, are his own and are related to the topic of the dissertation.

1. Бектеши, Йонида" Ролята на Вътрешния Одит в Публичния Сектор в Албания", На втората национална студентска и докторантска конференция на тема" Код дигитално икономика, образование и социални отношения, 15 Април 2022г., ВУЗФ, София, с.107-116, ISBN: 978-619-7622-30-0

2. Bekteshi, J. (2017), “ Effectiveness of Internal Audit ”, Proceedings of the Third International Conference on Education and social sciences – Challenges towards the future, Bialystok, 7 October 2017, p.75-82, ISBN: 978-9928-214-84-3

3. Bekteshi, J. (2022), “Internal Audit and Effectiveness of Covid -19 Situation Management during the Pandemic Period in Albania in Public Sector”, Proceedings of the 12th International Scientific Conference of Business Faculty on Economic Policy and EU Integration, Durres, Albania, 13-14 May 2022, f.116-124, ISBN: 978-9928-267-50-4

4. Bekteshi, J. (2022), “Importance of Internal Audit Increasing Efficiency in the public sector”, Proceedings of Конференция, Посветена на 100 Годишнината от Рождението на Проф. Тотю Тотев и Проф.Коста Пергелов- Счетоводството- Наука, Образование, Практика, София, България, 22 Ноември 2021 г., стр .247-256, ISBN: 978-619-232- 627-2

5. Bekteshi, J. (2022), “ Code of Ethics for Internal Auditors in the Public Sector ”, Scientific Journal of Natyral Science, Economics and Technical Medical Sciences Periodical, Elbasan, Albania, p.109-117, Nr.52, ISSN: 2221-5956

6. Bekteshi, J. (2022), “Function and Role of Internal Audit. Comperative Study Based On the Process, report and Value Added of the Audit”, Yearbook of Unwe, Sofie, pg.19-38, ISSN: 2534-8949.

6. Critical notes and recommendations

During the discussion of the dissertation work in the department, I made numerous notes, 6 of which the author took into account in the final version of the work, which is why I have no notes now.

7. Conclusion

The dissertation shows that the doctoral student Yonida Bekteshi has in-depth theoretical knowledge and professional skills in Professional Direction 3. 8. Economics, demonstrating qualities and skills for independent conduct of scientific research.

Due to the above, I confidently give my positive assessment of the conducted research, presented by the above-reviewed dissertation work, abstract, achieved results and contributions, and I propose to the honorable scientific jury to award the educational and scientific degree "doctor" to Yonida Bekteshi in the Department of Higher education 3. Social, economic and legal sciences; Professional direction 3. 8. Economics; doctoral program « "Accounting, analysis and control".

05.11.2023

Sofia Signature: .....

/ Assoc. Dr. Oleg Dimov/